

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาไทยมีความสำคัญสำหรับคนไทยทุกคน เพราะนอกจากจะเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ และความเข้าใจอันดีต่อกันแล้ว ภาษายังเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าของคนไทย นอกจากนี้ภาษาไทยยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่นำไปสู่การเรียนรู้ทั้งปวง รัฐได้เล็งเห็นความสำคัญของภาษาไทยจึงได้กำหนดนโยบายการศึกษาในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 เอาไว้ว่า "ส่งเสริมให้นักเรียนทุกระดับ รวมทั้งประชาชนโดยทั่วไปมีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม เพื่อการสื่อสาร การสร้างสรรค์และพัฒนาความคิด และองค์ความรู้ และเพื่อธำรงรักษาวัฒนธรรมของชาติ" (พรสวรรค์ เพชรแดง และนิติพร เพิ่มพูนศิลป์. ม.ป.ป. : 3)

จากนโยบายและแนวคิดในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติซึ่งมีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา จึงได้ดำเนินการเร่งรัดคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทยอย่างต่อเนื่องมาตลอด และพิจารณาเห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยแบบมปภ. เป็นกระบวนการพัฒนาภาษาที่มีลำดับขั้นตอนชัดเจน ต่อเนื่อง เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติ และฝึกทักษะการทำงานกลุ่ม ใน ปี พ.ศ. 2530 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้ดำเนินการโครงการพัฒนาการสอนภาษาไทยร่วมกับมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร โดยความสนับสนุนด้านงบประมาณจากมูลนิธิโรตารีสากล ทำโครงการนำร่องในการสอนภาษาไทยแบบมปภ. ในโรงเรียนที่นักเรียนมีปัญหาทางภาษา ณ จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งผลการทดลอง พบว่า นักเรียนในกลุ่มโรงเรียนทดลองมีความสามารถด้านการอ่าน เขียน ฟัง และพูดภาษาไทยสูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากผลการทดลองดังกล่าวได้ดำเนินการขยายการทดลองสอนเพิ่มขึ้นในจังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ และชัยภูมิในปี พ.ศ. 2531 แล้วขยายห้องเรียนเพิ่มขึ้นในปีการศึกษา 2532 ปี พ.ศ. 2533 ขยายผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพิ่มขึ้นในภาคเหนือและภาคใต้บางจังหวัดที่มีปัญหาทางภาษา ปี พ.ศ. 2534 ได้จัดอบรมครูทุกจังหวัดๆ ละ 8 ห้องเรียน และศึกษานิเทศก์อีกจังหวัดละ 3 คน ปี พ.ศ. 2535 ขยายห้องเรียนที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยแบบมปภ. เพิ่มขึ้นตามความต้องการของจังหวัด ปี พ.ศ. 2536 จัดพิมพ์หนังสือประกอบการเรียนการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เท่ากับจำนวนห้องเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เลื่อนชั้นมา ปี พ.ศ. 2537 จัดทำเอกสารเสริมความรู้สำหรับครูในการสอนชั้นที่ 5 และจัดอบรมครู ปี พ.ศ. 2538 ได้จัดประกวดหนังสือประกอบการเรียนการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2 และจัดพิมพ์หนังสือที่ชนะประกวด 11 เรื่องในปีต่อมา (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2540)

จากผลการทดลองของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่ผ่านมา พบว่า วิธีสอนภาษาไทยแบบมปภ. ทำให้นักเรียนในกลุ่มทดลองมีความสามารถอ่าน เขียน และพัฒนาทักษะการฟัง และพูดได้สูงกว่านักเรียนในโรงเรียนควบคุม ซึ่งสอดคล้องกับผลการทดลองของเสาวลักษณ์ รัตนวิชัย, 2531; มัลลิกา ภักดีณรงค์, 2531; สุรศักดิ์ กาญจนากุล, 2531; จรัสศรี กิจบัญญัติอนันต์, 2532; สุธามาต ลังขลาโพธิ์, 2531; นันทรัตน์ ชื่นชนม์, 2531 และสมชาย กระจายศรี, 2536 และที่น่าสนใจ คือ การสอนแบบนี้ใช้ได้ดีในห้องถิ่นที่ใช้สองภาษา ดังนั้นในปีการศึกษา 2540 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติจึงได้ขยายห้องเรียนการสอนภาษาไทยแบบมปภ. โดยเริ่มจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทั่วประเทศ และในปีการศึกษา 2541 ดำเนินการต่อเนื่องในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

การจัดการเรียนการสอนเป็นงานหลักของโรงเรียนที่บุคลากรทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือร่วมใจกันพัฒนา และส่งเสริมให้การจัดการเรียนการสอนประสบความสำเร็จ เพื่อให้มีผลต่อการพัฒนานักเรียนไปสู่ความมีคุณภาพ ประสิทธิภาพสูงสุด (สมประสงค์ ปิ่นจินดา, 2527 : 6) การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น ระบบการบริหาร ผู้บริหาร ครูอาจารย์ นักเรียน และการนำหลักสูตรไปใช้ (ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์, 2534 : 48 - 58) จากผลการวิจัยของเซวง ชื่นประโคน (2528) พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการทำงานของครู ได้แก่ สถานภาพส่วนตัว คุณลักษณะของครู บุคลิกภาพของครู ความเป็นผู้นำมนุษยสัมพันธ์ การปฏิบัติงานของครู ขวัญของครู และความพึงพอใจในการทำงาน และผลการวิจัยของจุไรรัตน์ สุดรุ่ง (2538) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียน ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ องค์ประกอบด้านสภาพทั่วไปของโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย ความพร้อมของอาคารสถานที่ ความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์ บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมทางวิชาการ องค์ประกอบด้านผู้บริหาร ซึ่งประกอบด้วย ประสบการณ์และระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งในโรงเรียน ความรู้เรื่องการบริหารงานวิชาการ คุณลักษณะของผู้บริหาร การพัฒนาครูทางด้านวิชาการ การจัดบุคลากรทางด้านวิชาการ การนิเทศติดตาม และการสร้างขวัญและกำลังใจ องค์ประกอบด้านครู ซึ่งประกอบด้วย วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน หักศนคติต่อวิชาชีพครู การได้รับการอบรม ความรู้เรื่องหลักสูตรและการสอน การจัดการเรียนการสอน การใช้เวลาของครู ความร่วมมือระหว่างครู และ

องค์ประกอบด้านผู้ปกครอง ซึ่งประกอบด้วย การให้ความร่วมมือของผู้ปกครอง การสนับสนุนช่วยเหลือของสมาคมผู้ปกครอง และครู

จากการศึกษารายงานการดำเนินงานโครงการพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนการสอนภาษาไทยแบบมปภ. ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2537; สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา, 2533; สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแพร่, 2534; แก้วตา ยศอิ, 2536 และวีมูลหงษ์, 2539 ผู้วิจัยได้ประมวลปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยแบบมปภ. ดังต่อไปนี้

1. ครูผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนไทยแบบมปภ. และเทคนิคที่เกี่ยวข้องไม่มากพอที่จะพัฒนางานให้ก้าวหน้า เนื่องจากขาดการอบรมที่ต่อเนื่อง
2. ครูมีภาระกิจการสอนไทยแบบมปภ. ครูต้องมีภาระในการเตรียมตัวเพิ่มมากขึ้น ทั้งการเตรียมสื่อและเตรียมกิจกรรม
3. การนิเทศ ติดตามผลและให้คำปรึกษาไม่ต่อเนื่อง ขาดการให้กำลังใจแก่ครูผู้สอนอย่างใกล้ชิด
4. ขาดงบประมาณสนับสนุนการจัดซื้อจัดหาวัสดุอุปกรณ์การสอน และการผลิตสื่อ
5. ครูไม่แน่ใจว่าจะใช้อะไรเป็นเกณฑ์ในการกำหนดวัตถุประสงค์ และขาดที่ปรึกษาเมื่อเกิดปัญหา
6. ครูไม่มีเวลาในการจัดกิจกรรมครบทุกชั้นตอน เพราะต้องรับผิดชอบหลายชั้นเรียน และต้องทำงานอื่นนอกเหนือจากการสอนมาก

ในปีการศึกษา 2540 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติมุ่งให้งานปฏิบัติการศึกษาปรากฏผลอย่างเป็นรูปธรรม จึงกำหนดนโยบายให้โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดทั่วประเทศใช้วิธีการสอนภาษาไทยแบบมปภ. ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และเพื่อให้การเร่งรัดคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทยมีแนวปฏิบัติชัดเจน จึงได้ดำเนินการจัดโครงการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยแบบมปภ. โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยแบบมปภ. และพัฒนาครูสอนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทุกคน ให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยแบบมปภ. ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้ดำเนินการจัดประเมินห้องเรียนตัวอย่างในการสอนภาษาไทยแบบมปภ. เพื่อให้มีห้องเรียนที่เป็นแบบอย่างในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เนื่องจากการสอนภาษาไทยแบบมปภ. เป็นวิธีสอนแบบใหม่ที่เริ่มนำมาใช้ยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่จำแนกระหว่างโรงเรียนประถมศึกษาที่ได้รับ และไม่ได้รับการประเมินเป็นห้องเรียนตัวอย่าง มีเพียงรายงานการประเมินโครงการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยแบบมปภ. ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542) ที่

ศึกษาเป็นกรณีศึกษา ซึ่งผลการประเมินพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการสอนภาษาไทยแบบมปภ. มีดังนี้ ปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมการสอนของครู ได้แก่ เจตคติต่อการสอนภาษาไทยแบบมปภ. บุคลิกภาพและความเป็นครู การสนับสนุนจากผู้บริหาร สื่อการเรียนการสอน ภูมิหลังของครูโดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ การรับรู้ความสามารถ และความสามารถในการสอนภาษาไทยแบบมปภ. และปัจจัยที่ส่งผลทางอ้อม ได้แก่ การสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียน การสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงาน งบประมาณสนับสนุนการทำสื่อ ความพร้อมของอาคารสถานที่ และห้องเรียน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าในการจัดประเมินห้องเรียนตัวอย่างในการสอนภาษาไทยแบบมปภ. มีปัจจัยอะไรบ้างที่สามารถจำแนกระหว่างโรงเรียนที่ได้รับประเมินเป็นห้องเรียนตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยถือว่าเป็นโรงเรียนประถมศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการสอนภาษาไทยแบบมปภ. และโรงเรียนที่ได้รับประเมินว่าเป็นห้องเรียนที่ควรปรับปรุงมากที่สุดหรืออันดับท้ายๆ ของการประเมิน ซึ่งผู้วิจัยถือว่าเป็นโรงเรียนประถมศึกษาที่ไม่ประสบความสำเร็จในการสอนภาษาไทยแบบมปภ. เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจนว่าตัวแปรใดหรือปัจจัยใดที่ควรส่งเสริมเพื่อเพิ่มพูนคุณภาพ หรือมีประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยแบบมปภ. ในชั้นประถมศึกษา และตัวแปรใด หรือปัจจัยใดที่พบว่าเป็นอุปสรรคต่อการบรรลุถึงคุณภาพ และประสิทธิภาพที่ต้องการเพื่อจะได้ระมัดระวัง ควบคุม หรือจัดอิทธิพลของปัจจัยนั้นๆ ออกไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์จำแนกปัจจัยระหว่างโรงเรียนประถมศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา (มปภ.) และโรงเรียนประถมศึกษาที่ไม่ประสบความสำเร็จในการสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา (มปภ.)

สมมติฐานการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่าตัวแปรที่นำมาศึกษา ประกอบด้วยปัจจัยด้านสภาพโรงเรียน และผู้บริหาร (14 ตัวแปร คือ ขนาดโรงเรียน เขตที่ตั้งโรงเรียน งบประมาณ ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพศผู้บริหาร อายุของผู้บริหาร วุฒิการศึกษาของผู้บริหาร ประสบการณ์ในการบริหาร บุคลิกภาพของผู้บริหาร สมรรถภาพของผู้บริหาร ความเป็นผู้นำทางวิชาการ ความสามารถในการนิเทศ การสนับสนุนการสอนภาษาไทยแบบมปภ. ของผู้บริหาร และเจตคติต่อการสอนภาษาไทยแบบมปภ.) ปัจจัยด้านครู (22 ตัวแปร คือ เพศครู อายุของครู วุฒิการศึกษาของครู รายได้ของครู ภาระงาน

ประสบการณ์ในการสอนภาษาไทยแบบมปภ. จำนวนครั้งที่ได้รับการนิเทศเกี่ยวกับการสอนภาษาไทยแบบมปภ. จำนวนครั้งที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการสอนภาษาไทยแบบมปภ. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนภาษาไทยแบบมปภ. ความเพียงพอของสื่อการเรียนการสอน บุคลิกภาพของครู ทัศนคติต่อวิชาชีพ ทัศนคติต่อนักเรียน ทัศนคติต่อวิชาภาษาไทย เจตคติต่อการสอนภาษาไทยแบบมปภ. ขวัญและความพึงพอใจในการทำงาน ความสามารถในการสอน ความสามารถในด้านวิชาการ การรับรู้ความสามารถของตนเอง การประเมินประสิทธิภาพการสอน ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน และความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน) น่าจะจำแนกระหว่างโรงเรียนประถมศึกษาที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จในการสอนภาษาไทยแบบมปภ. ได้

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 6 ปีการศึกษา 2541
2. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะโรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกเป็นห้องเรียนตัวอย่างอันดับที่ 1 - 3 ในแต่ละอำเภอ และโรงเรียนที่ได้รับการจัดอันดับเป็น 3 ลำดับสุดท้ายของแต่ละอำเภอ ในการประเมินห้องเรียนตัวอย่างของการสอนภาษาไทยแบบมปภ.
3. ขอบเขตของตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย
 - 3.1 ตัวแปรอิสระ เป็นตัวแปรที่ใช้จำแนกกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาที่ประสบความสำเร็จ และไม่ประสบความสำเร็จในการสอนภาษาไทยแบบมปภ. ประกอบด้วย ขนาดโรงเรียน เขตที่ตั้งโรงเรียน งบประมาณ ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพศผู้บริหาร อายุของผู้บริหาร วุฒิการศึกษาของผู้บริหาร ประสบการณ์ในการบริหาร บุคลิกภาพของผู้บริหาร สมรรถภาพของผู้บริหาร ความเป็นผู้นำทางวิชาการ ความสามารถในการนิเทศ การสนับสนุนการสอนภาษาไทยแบบมปภ. ของผู้บริหาร เจตคติต่อการสอนภาษาไทยแบบมปภ. เพศครู อายุของครู วุฒิการศึกษาของครู รายได้ของครู ภาระงาน ประสบการณ์ในการสอนภาษาไทยแบบมปภ. จำนวนครั้งที่ได้รับการนิเทศเกี่ยวกับการสอนภาษาไทยแบบมปภ. จำนวนครั้งที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการสอนภาษาไทยแบบมปภ. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนภาษาไทยแบบมปภ. ความเพียงพอของสื่อการเรียนการสอน บุคลิกภาพของครู ทัศนคติต่อวิชาชีพ ทัศนคติต่อนักเรียน ทัศนคติต่อวิชาภาษาไทย เจตคติต่อการสอนภาษาไทยแบบมปภ. ขวัญและความพึงพอใจในการทำงาน ความสามารถในการสอน ความสามารถในด้านวิชาการ การรับรู้ความสามารถของตนเอง การประเมินประสิทธิภาพการสอน ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน และความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

3.2 ตัวแปรตาม คือ การประสบความสำเร็จ และไม่ประสบความสำเร็จในการสอนภาษาไทยแบบมปภ. ของโรงเรียนประถมศึกษา

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ผลการประเมินห้องเรียนตัวอย่างของการสอนภาษาไทยแบบมปภ. ในแต่ละอำเภอถือว่าเป็นมาตรฐานเดียวกัน

2. ผู้ประเมินห้องเรียนตัวอย่างของการสอนภาษาไทยแบบมปภ. ในแต่ละอำเภอถือว่าไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนภาษาไทยแบบมปภ. และการให้คะแนนประเมินห้องเรียนตัวอย่าง

ข้อจำกัดของการวิจัย

จากข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์จำแนกเกี่ยวกับระดับการวัดของตัวแปรที่ว่าตัวแปรอิสระหรือตัวทำนายควรมีระดับการวัดตั้งแต่ระดับอันตรภาค (interval scale) ขึ้นไป แต่ในการวิจัยครั้งนี้ตัวแปรอิสระบางตัว ได้แก่ ขนาดโรงเรียน เขตที่ตั้งโรงเรียน งบประมาณ เพศผู้บริหาร วุฒิการศึกษาของผู้บริหาร เพศครู วุฒิการศึกษาของครู และความเพียงพอของสื่อการเรียนการสอน ไม่สามารถวัดได้ในระดับการวัดอันตรภาค (interval scale) ดังนั้นเพื่อให้สามารถนำตัวแปรดังกล่าวมาวิเคราะห์ได้ ผู้วิจัยจึงได้ทำการแปลงตัวแปรโดยการทำ dummy ก่อนมาวิเคราะห์

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา หมายถึง รูปแบบการสอนที่บูรณาการมาจากวิธีสอนภาษาหลายๆ วิธี เป็นการสอนที่มุ่งเน้นการให้ปัจจัยป้อน และกระบวนการเรียนรู้ด้วยกลวิธีต่างๆ ที่จะทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม และได้รับประสบการณ์ตรงในการใช้ภาษา คือ เริ่มจากการให้ความหมายโดยรวมของเรื่องไปสู่องค์ประกอบย่อยของภาษา โดยยึดสื่อการเรียน และการจัดกิจกรรมเป็นหลัก ซึ่งมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 **ครูอ่านเรื่องให้นักเรียนฟัง** กิจกรรมในขั้นนี้ครูอ่านเรื่องให้นักเรียนฟังอย่างมีชีวิตชีวา โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่องที่เร้าความสนใจให้นักเรียนฟัง เพื่อให้นักเรียนเข้าใจความหมายโดยรวมของเรื่อง

ขั้นที่ 2 นักเรียนเล่าเรื่องย้อนกลับ กิจกรรมในขั้นนี้ให้นักเรียนช่วยกันเล่าเรื่องและลำดับเรื่องจากเรื่องที่ฟังในขั้นตอนที่ 1 ถ้านักเรียนเล่าเรื่องไม่ได้ครูอาจกระตุ้นโดยใช้คำถามหรือรูปภาพประกอบ และให้แสดงบทบาทสมมติ

ขั้นที่ 3 ครู และนักเรียนเขียนเรื่องร่วมกัน กิจกรรมในขั้นนี้นักเรียนเป็นผู้บอกเรื่องให้ครูเขียนโดยให้นักเรียนตกลงร่วมกันว่าจะเริ่มเรื่องอย่างไร ให้ครูเขียนประโยคลงบนกระดาษแผ่นใหญ่ โดยเขียนทีละประโยค

ขั้นที่ 4 นักเรียนทำหนังสือเล่มใหญ่ กิจกรรมในขั้นนี้นักเรียนลอกข้อความจากแผนภูมิขั้นที่ 3 แล้วฝึกอ่านออกเสียงเพื่อช่วยกำหนดภาพและวาดภาพประกอบแผนภูมิครั้งละ 1 แผ่นตามลำดับเรื่องจนจบพร้อมกับการจัดทำรูปเล่มให้เรียบร้อย

ขั้นที่ 5 นักเรียนฝึกทักษะทางภาษา กิจกรรมในขั้นนี้ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีโอกาสฝึกปฏิบัติการใช้ภาษาจนเกิดความแม่นยำสามารถอ่านเรียบเรียงคำเป็นประโยค แจกลูกสะกดคำได้ โดยใช้หนังสือเล่มใหญ่ของกลุ่มเป็นแหล่งเรียนรู้

การสอนภาษาไทยแบบมปภ. หมายถึง การสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา

ห้องเรียนตัวอย่าง หมายถึง ห้องเรียนที่ครูผู้สอนได้รับการประเมินด้วยแบบประเมินของสำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ โดยศึกษานิเทศก์ของแต่ละอำเภอว่าสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยแบบมปภ. ได้ครบทุกขั้นตอนและถูกต้อง ซึ่งจะประเมินในด้านการเตรียมการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียน และการจัดกิจกรรมสนับสนุนการเรียนการสอน

โรงเรียนประถมศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการสอนภาษาไทยแบบมปภ. หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาที่มีคะแนนจากการประเมินห้องเรียนตัวอย่างในการสอนภาษาไทยแบบมปภ. ตั้งแต่ 80 คะแนนขึ้นไปและอยู่ในอันดับที่ 1 - 3 ของการประเมินจากโรงเรียนประถมศึกษาทั้งหมดในแต่ละอำเภอ

โรงเรียนประถมศึกษาที่ไม่ประสบความสำเร็จในการสอนภาษาไทยแบบมปภ. หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาที่มีคะแนนจากการประเมินห้องเรียนตัวอย่างในการสอนภาษาไทยแบบมปภ. น้อยกว่า 50 คะแนนและเป็น 3 อันดับสุดท้ายของการประเมินจากโรงเรียนประถมศึกษาทั้งหมดในแต่ละอำเภอ

ขนาดโรงเรียน หมายถึง ขนาดของโรงเรียนที่พิจารณาจากจำนวนนักเรียนของแต่ละโรงเรียน แบ่งเป็น 7 แบบดังนี้

แบบที่ 1	นักเรียนน้อยกว่า	120 คน
แบบที่ 2	นักเรียน	121 - 300 คน
แบบที่ 3	นักเรียน	301 - 600 คน
แบบที่ 4	นักเรียน	601 - 900 คน
แบบที่ 5	นักเรียน	901 - 1,200 คน
แบบที่ 6	นักเรียน	1,201 - 1,500 คน
แบบที่ 7	นักเรียน	1,501 คนขึ้นไป

(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534 : 33)

เขตที่ตั้งของโรงเรียน หมายถึง ที่ตั้งของโรงเรียน โดยแบ่งเป็น

โรงเรียนที่ตั้งในเขตเทศบาล

โรงเรียนที่ตั้งในเขตสุขาภิบาล

โรงเรียนที่ตั้งนอกเขตเทศบาล และนอกเขตสุขาภิบาล

งบประมาณ หมายถึง เงินที่ทางราชการจัดสรรให้แก่โรงเรียน และอนุญาตให้จ่าย ก่อหนี้ผูกพันได้ตามวัตถุประสงค์ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ และรวมถึงเงินนอกประมาณ เช่น เงินบริจาค ด้วย

ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง การดำเนินการให้เกิดความรู้ความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งประกอบด้วยความร่วมมือของชุมชนที่ให้โรงเรียน และความร่วมมือของโรงเรียนที่ให้ชุมชน โดยวัดเป็นคะแนนด้วยแบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

บุคลิกภาพของผู้บริหาร หมายถึง ลักษณะการแสดงออกของผู้บริหารทั้งทางกาย อารมณ์ จิตใจ และสังคม โดยวัดเป็นคะแนนด้วยแบบวัดบุคลิกภาพของผู้บริหาร

สมรรถภาพของผู้บริหาร หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยความรู้ด้านพฤติกรรมกรรมการบริหาร และด้านเจตคติที่เหมาะสมแก่การบริหารงานในโรงเรียน โดยวัดเป็นคะแนนด้วยแบบวัดสมรรถภาพของผู้บริหาร

ความเป็นผู้นำทางวิชาการ หมายถึง การกระทำ ทำหน้าที่ผู้บริหารโรงเรียนแสดงออกถึงความสามารถในการบริหารกิจกรรมของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุง พัฒนา และส่งเสริมวิชาการให้ได้ผลดี ซึ่งประกอบด้วย การกำหนดภารกิจของโรงเรียน การจัดการเรียนการสอน และการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน โดยวัดเป็นคะแนนด้วยแบบวัดความเป็นผู้นำทางวิชาการ

ความสามารถในการนิเทศ หมายถึง ความรู้ ความสามารถของผู้บริหารที่จะปฏิบัติในฐานะผู้นิเทศตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่องาน และผู้รับการนิเทศ โดยวัดเป็นคะแนนด้วยแบบวัดความสามารถในการนิเทศ

การสนับสนุนการสอนภาษาไทยแบบมปภ. หมายถึง การส่งเสริม หรือความช่วยเหลือที่ผู้บริหารโรงเรียนให้แก่ครูในด้านต่างๆ โดยวัดเป็นคะแนนด้วยแบบวัดการสนับสนุนการสอนภาษาไทยแบบมปภ.

เจตคติต่อการสอนภาษาไทยแบบมปภ. ของผู้บริหาร หมายถึง ความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก ซึ่งอาจเป็นไปในทางสนับสนุน หรือในทางต่อต้านที่ผู้บริหารมีต่อการสอนภาษาไทยแบบมปภ. โดยวัดเป็นคะแนนด้วยแบบวัดเจตคติต่อการสอนภาษาไทยแบบมปภ. ของผู้บริหาร

รายได้ของครู หมายถึง เงินเดือนของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ภาระงาน หมายถึง จำนวนชั่วโมงสอน และจำนวนชั่วโมงที่ต้องปฏิบัติหน้าที่พิเศษอย่างอื่น นอกเหนือจากหน้าที่สอนต่อสัปดาห์

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนภาษาไทยแบบมปภ. หมายถึง ความสามารถในการจำหลักการสอนภาษาไทยแบบมปภ. และสามารถปฏิบัติได้ โดยวัดจากแบบสอบถามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนภาษาไทยแบบมปภ.

บุคลิกภาพของครู หมายถึง ลักษณะการแสดงออกของครูทั้งทางกาย อารมณ์ จิตใจ และสังคม โดยวัดเป็นคะแนนด้วยแบบวัดบุคลิกภาพของครู

ทัศนคติต่อวิชาชีพ หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็นของครูที่มีต่ออาชีพ ในการที่จะ โต้ตอบ หรือแสดงพฤติกรรมต่อวิชาชีพครูไปในทางที่ยอมรับหรือไม่ยอมรับ เห็นด้วย หรือไม่เห็น ด้วย โดยวัดเป็นคะแนนด้วยแบบวัดทัศนคติต่อวิชาชีพ

ทัศนคติต่อนักเรียน หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็นของครูที่มีต่อนักเรียนทางด้านการเรียนการสอน ความสนใจในการเรียนของนักเรียน ตลอดจนความประพฤตินักเรียน และความพอใจในผลการเรียนของนักเรียน โดยวัดเป็นคะแนนด้วยแบบวัดทัศนคติต่อนักเรียน

ทัศนคติต่อวิชาภาษาไทย หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็น รวมถึงพฤติกรรมที่แสดง ออกต่อวิชาภาษาไทยในทางที่ยอมรับ หรือไม่ยอมรับ เห็นด้วย หรือไม่เห็น โดยวัดเป็นคะแนนด้วย แบบวัดทัศนคติต่อวิชาภาษาไทย

เจตคติต่อการสอนภาษาไทยแบบมปภ. ของครู หมายถึง ความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก รวมถึงพฤติกรรมที่แสดงออก ซึ่งอาจเป็นไปในทางสนับสนุน หรือในทางต่อต้านที่ครูมีต่อการสอน ภาษาไทยแบบมปภ. โดยวัดเป็นคะแนนด้วยแบบวัดเจตคติต่อการสอนภาษาไทยแบบมปภ. ของครู

ขวัญและความพึงพอใจในการทำงาน หมายถึง ความรู้สึกของครูเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมใน การทำงาน ลักษณะของงาน โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้า และความมั่นคงของงานว่ารู้สึกพอใจไม่ พพอใจเพียงใด โดยวัดเป็นคะแนนด้วยแบบวัดขวัญและความพึงพอใจในการทำงาน

ความสามารถในการสอน หมายถึง ความสามารถในการจัดการสอนภาษาไทยแบบมปภ. รู้จักดัดแปลงกิจกรรมการสอน ตลอดจนรู้จักนำเอาหลักจิตวิทยามาประยุกต์ใช้ในการสอนเพื่อให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างบรรลุวัตถุประสงค์ โดยวัดเป็นคะแนนด้วยแบบวัดความสามารถในการสอน

ความสามารถด้านวิชาการ หมายถึง ความรู้ความเข้าใจในขอบข่าย และเนื้อหาวิชาภาษาไทย ตลอดจนความรู้ในสาขาวิชาอื่นๆ ของครูที่สามารถนำมาสัมพันธ์กับเนื้อหาวิชาที่สอน โดยวัดเป็นคะแนน ด้วยแบบวัดความสามารถด้านวิชาการ

การรับรู้ความสามารถของตนเอง หมายถึง ความเชื่อหรือการตัดสินใจของครูผู้สอนว่าตนมี ความสามารถที่จะสอนนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้ และทำได้ในระดับใด โดยเฉพาะการสอนนักเรียนที่มี ปัญหาในการเรียนรู้ หรือนักเรียนที่มีแรงจูงใจในการเรียนต่ำ ซึ่งประกอบด้วย การรับรู้ความสามารถ

ในการสอนของตน และการรับรู้ความสามารถในการสอนทั่วไป โดยวัดเป็นคะแนนด้วยแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเอง

การประเมินประสิทธิภาพการสอน หมายถึง การประเมินความสามารถในการสอนตลอด ลักษณะหรือพฤติกรรมต่างๆ ของครูอันจะทำให้การเรียนการสอนบรรลุผลสำเร็จเป็นอย่างดีตาม วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยวัดเป็นคะแนนด้วยแบบวัดการประเมินประสิทธิภาพการสอน

ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้บริหาร ครูกับ ครู ความสัมพันธ์ระหว่างคณะครูในสถานศึกษานั้นทั้งสองฝ่ายทำงานร่วมกันอย่างฉันท์มิตร ไม่มีข้อ ขัดแย้ง หรือแตกแยกกัน มีความยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน โดยวัดเป็นคะแนนด้วยแบบวัดความ สัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน

ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน หมายถึง ความสนิทสนมที่ครูให้กับนักเรียน เป็นกันเอง ไม่วางตัวกับนักเรียน ความเข้าใจจิตใจนักเรียน เข้าร่วมกิจกรรม และความเอาใจใส่ต่อนักเรียน โดยวัดเป็นคะแนนด้วยแบบวัดความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงตัวแปรสำคัญที่สามารถจำแนกปัจจัยระหว่างโรงเรียนประถมศึกษาที่ประสบความสำเร็จ และไม่ประสบความสำเร็จในการสอนภาษาไทยแบบมปภ.
2. ได้สารสนเทศอันเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยแบบมปภ. เพื่อให้ครู ผู้บริหาร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา นำไปจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพต่อการศึกษา สูงสุด
3. เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยในลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาไทยแบบมปภ. ต่อไป